TRİBOLOJİK UYGULAMALARA YÖNELİK SIAION SERAMİKLERİNİN GELİŞTIRİLMESİ

Nurcan Çalış AÇIKBAŞ^{1,2}, Ferhat KARA², Hasan MANDAL², Ravi KUMAR³, Bikramjit BASU³

¹ MDA İleri Teknoloji Seramikleri San. Tic. Ltd. Şti.,. Eskişehir/Türkiye ² Anadolu Üniversitesi, Malzeme Bilimi ve Mühendisliği Bölümü, Eskişehir/Türkiye ³ Kanpur-Hindistan Teknoloji Enstitüsü, Malzeme ve Metalurji Mühendisliği Bölümü, Kanpur/Hindistan

ÖZET

Bu çalışmada, farklı $\alpha:\beta$ faz oranına, kırılma tokluğuna ve sertliğe sahip gaz basınçlı sinterlenme (GPS) ve basınçsız sinterleme (PLS) ile üretilmiş SiAlON seramiklerinin tribolojik davranışı incelenmiştir. SiAlON seramiklerinin tribolojik özellikleri ticari SiAlON bilye kullanılarak yağlayıcı kullanmaksızın test edilmiştir. Triboloji testleri sonrasında sürtünme katsayısının dar bir aralıkta (0.59-0.64) değiştiği ve aşınma oranının 10⁻⁵-10⁻⁶ mm³/N.m arasında olduğu görülmüştür. Mevcut test koşulları için malzemelerin kırılma tokluğu, sertlik ve mikroyapı tribolojik davranışı ilişkisi açıklanmıştır. SiAlON seramiklerinin aşınma davranışı üzerine mikroyapının en fazla etkisi olduğu görülmüştür. Sonuç olarak gaz basınçlı sinterleme tekniğine göre daha ekonomik üretim tekniği olan basınçsız sinterleme ile üretilmiş SiAlON seramiklerinin aşınma uygulamalarında potansiyel olabilecekleri ve böylece SiAlON seramiklerinin kullanım alanlarının artacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: SiAlON, Triboloji, Mikroyapı, Mekanik Özellik.

1. GİRİŞ

Sürtünme, yağlama ve aşınma konularını inceleyen bilim ve teknoloji dalına "triboloji" denilmektedir. Triboloji; rulmanlar, mekanik contalar, tıbbi protezler, kesici uçlar, motor parçaları ve nano teknoloji uygulama alanlarında oldukça önemli rol oynamaktadır [1-2]. Tribolojik uygulamalarda yaygın olarak kullanılan mevcut ticari seramik malzemeler; Al₂O₃, SiC, ZrO₂, Si₃N₄, B₄C ve BN şeklinde sıralanmaktadır. Yorulma dayanımı, yoğunluk, mukavemet, kırılma tokluğu, sertlik, aşınma direnci, kimyasal dayanım, ısıl iletkenlik, ısıl genleşme ve termal şok dayanımı tribolojik uygulamalarda malzeme performansını etkileyen temel parametrelerdir. Bu özellikler karşılaştırıldığında Si₃N₄ esaslı malzemelerin tribolojik uygulamalarda kullanılmak üzere en uygun malzeme olmasına rağmen, Al₂O₃ esaslı malzemeler daha ekonomik ve yüksek aşınma ve korozyon direncine sahip oldukları için en yaygın kullanılan seramik malzemedir [1-2]

Literatürde Si₃N₄ seramiklerinin tribolojik davranışı üzerine çok sayıda deneysel ve modelleme çalışmaları yapılmış, aşınma geçiş diyagramları ve aşınma haritaları oluşturulmuştur [3-4]. Bu çalışmalarda genellikle malzeme özelliklerinden (kırılma tokluğu, sertlik, ısıl iletkenlik v.b.) ziyade test parametrelerinin (yük, kayma hızı, süre, yağlayıcı v.b.) tribolojik davranış üzerine etkisi incelenmiştir. SiAlON seramiklerinin tribolojik davranışının malzeme özellikleri açısından incelendiği sınırlı sayıda çalışma mevcuttur [5-7]. Bu çalışmalarda genellikle α : β -SiAlON faz oranının tribolojik davranış üzerine rolü vurgulanmıştır. Bu nedenle, SiAlON seramiklerinin tribolojik özellik-mekanik özellik (kırılma tokluğu ve sertlik) ve mikroyapı ilişkisinin araştırılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Gerçekleştirilen çalışma ile literatürde SiAlON seramiklerinin tribolojik özellik-mekanik özellik ve mikroyapı ilişkisinin irdelenmesi konularındaki eksikliklerin giderilmesi ve ekonomik Si₃N₄ tozları ile kristal kimyasının ve yeni üretim süreç parametrelerinin geliştirilmesiyle Al₂O₃ seramikleri ile maliyet açısından rekabet edebilecek ve benzer ya da daha iyi tribolojik performans gösteren SiAlON seramiklerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir.

2. DENEYSEL ÇALIŞMALAR

 α ve β -SiAlON fazları termodinamik olarak dengede olduklarından, α -SiAlON fazların yüksek sertliğinden (~20 GPa) ve β -SiAlON fazının yüksek kırılma tokluğundan (7-8 MPa) faydalanmak için 30α:70β SiAlON kompozisyonu tasarlanmıştır. İğnemsi tane gelişimi ve refrakter tane sınır fazı eldesi için Y-Sm-Ca katyon sistemi ile çalışılmıştır. Malzemelerin kolay sinterlenebilmesi için yüksek sıvı faz içeren komposizyon tasarlanmış ve sıvı fazın olumsuz etkisini engellemek için nihai malzemede refrakterliği tarafımızdan daha önce kanıtlanmış melilit fazı $(L_{12}Si_{3,x}Al_xO_{3+x}N_{4,x})$ kristalizasyonu amaçlanmıştır. Çalışmada üç farklı başlangıç Si₃N₄ tozu kullanılmıştır (Çizelge 1). Dimide sentezi ile üretilen, saflığı yüksek ve Si₃N₄ esaslı seramiklerin üretiminde yaygın olarak kullanılan E10 α -Si₃N₄ tozu çalışmada referans olarak alınmış ve R harfiyle kodlanmıştır. E10 α-Si₃N₄ tozuna göre daha ekonomik ve nitridasvon vöntemiyle üretilmis Silzot α -Si₃N₄ tozu, vüksek α -Si₃N₄ iceriği nedeniyle A harfiyle kodlanmıştır. Yanma sentezi ile üretilen ve diğer tozlara göre oldukça ekonomik olan β -Si₃N₄ tozu ise B harfi ile kodlama yapılmıştır. Kaba Si_3N_4 tozlarının tane boyutlarını azaltmak için Si_3N_4 bilyelerle, sulu ortamda, atritör değirmende öğütme işlemi yapılmıştır. Öğütme sonrasında β-Si₃N₄ tozu tane boyutu 1µm (B1) ve 0.5µm (B0.5)'ye ve Silzot Si₃N₄ tozu tane boyutu 1 µm (A1)'ye azaltılmıştır. Si₃N₄ tozlarının tane boyut ölçümleri lazer difraksiyon cihazıyla yapılmıştır. Hazırlanan kompozisyonlar tek eksenli presle 25 MPa basınç altında ön şekillendirme işlemine tabi tutulduktan sonra yaş yoğunluğu arttırmak için 300 MPa basınç altında soğuk izostatik pres ile şekillendirilmiştir. Sekillendirilen numuneler üzerine BN katı yağlayıcı spreylenerek BN pota içerisinde 22 bar azot gaz basıncı altında ve 1 atmosfer basıncında sinterlenmiştir. Sinterleme sonrasında 22 bar azot gaz basıncı altında 1990°C'de 5 saat süre ile ısıl işlem uygulanmıştır. α : β SiAlON faz oranı ve tane sınır fazı türü ve kompozisyonları x-ışınları difraktometresi (XRD) yardımıyla tespit edilmiştir. Melilit fazı miktarı düzlemler arası mesafesi (d) 2.81 olan melilit piki siddetinin, d değeri 2.67 olan β-SiAlON pik siddetine oranı referans alınarak hesaplanmıştır. Sinterlenmis ve ısıl işlem görmüş numuneler parlatılmış, Au-Pd karışımı ile kaplanarak taramalı elektron mikroskobu ile mikroyapı incelemeleri yapılmıştır. Sertlik ve kırılma tokluğu ölçümleri Vikers indentasyon tekniği ile 10 kg yük, 10 sn süre ile uygulanarak hesaplanmıştır.

Toz	Kod	α:β Faz Oram	D50 (µm)	Üretim Metodu
E-10	R	98α::2β	0.55	Diimide
Silzot HQ	A	89α:11β	1.70	Direkt Nitrürleme
β-Si ₃ N ₄	В	100β	4.70	Yanma Sentezi

Çizelge 1. Başlangıç Si₃N₄ tozlarının özellikleri

Triboloji testleri Kanpur Hindistan Teknoloji Enstitüsü (IIT), Malzeme ve Metalurji Mühendisliği Bölümü'nde bilgisayar kontrollü düşük salınımlar altında lineer karşılıklı hareket etme özelliğine sahip triboloji cihazı kullanılarak kuru ortamda, oda sıcaklığında yapılmıştır. Triboloji testi esnasındaki temasların şematik gösterimi Şekil 1'de verilmektedir. Test öncesinde numunelerin yüzeyi parlatılmış ve hem bilye hem de disk aseton içerisinde ultrasonik banyoda temizlenmiştir. Malzemeler arasında karşılaştırma yapmak amacıyla test koşulları (vuruş mesafesi: 100 µm, salınım frekansı 6 Hz, çevrim sayısı: 45,000, normal yük: 8N) sabit tutulmuştur. Güvenilir sonuçlar elde etmek için her numuneden en az üç kez ölçüm alınmıştır. Bilye olarak çapı 10 mm, z:0.3, E:310 GPa, HV10:15.5 GPa, Kıc: 4.7 MPam^{1/2} ticari β -SiAION (TCQ kalite, Toshiba, Japan) numunesi kullanılmıştır. Testler sonrasında malzemelerin aşınma hacimleri lazer yüzey profilometresi (LSP) yardımıyla ve spesifik aşınma oranı Eşitlik 1 kullanılarak hesaplanmıştır.

$$W = \frac{\Delta V}{DxL}$$
(Eşitlik 1)

 ΔV aşınma hacmi (mm³), D toplam aşınmış mesafe (m) ve L uygulanan yüktür (N). Triboloji testi için seçilen malzemeler ve özellikleri Çizelge 2'de verilmektedir. Malzemelerin kodlaması başlangıç Si₃N₄ tozu, sinterleme tekniği ve sinterleme sıcaklığına göre yapılmıştır. Örneğin R; malzemenin referans olarak alınan E10 α -Si₃N₄ tozuyla üretildiğini, A1; ortalama tane boyutu 1 μ m olan α -Si₃N₄ tozuyla hazırlandığını, B1; ortalama tane boyutu 1 μ m olan β -Si₃N₄ tozuyla hazırlandığını ifade etmektedir. P, malzemenin basınçsız sinterleme ile G ise gaz basınçlı sinterleme ile üretildiğini ve HT ise sinterleme sonrasında ısıl işlem uygulandığını göstermektedir.

Malzeme	Sil ₂ N ₄ dozna	Sinterlene Koşulları	96 T. Y.	HV10	Кж	XRD (parlatilmış yüzey)
R-1940	E-10 (d50: 0.5 µm)	1940°C, 2 sast, 22 bar $\rm N_2$	99.93	16.07 ±0.06	5.61 ±0.21	670.33a M:0.89
A1	Silzot (d50: 1 µm)	1940°C, 2 saat, 22 bar N ₂	99.70	15.76 ±0.15	5.27 ±0.13	760.24a M.0.71
Bi	Bets (d50:1 µm)	1940°C, 2 sant, 22 bar N ₂	99.90	14.22 ±0.13	3.76 ±0.15	928.8a M:0.24
A1:81	%50A1+%50B1	1940°C, 2 sast, 22 bar N ₂	99.96	14.69 ±0.16	4.15 ±0.17	840:16a M.0.20
O-805	Beta (d50: 0.5 µm)	1850°C, 1 suit, 22 bar N ₂	98.90	13.22 #0.08	4.98 ±0.40	100p Amorf
HT OB05+%583	Bets (d50: 0.5 µm) Çekizdek: B3 (d50: 3µm)	1800°C, 1 stat, 22 bar N ₂ HT: 1990°C, 5 stat, 22 bar N ₂	99.11	12.41 ±0.18	5.45 ±0.17	100p Amorf
P-B05	Beta (d50: 0.5 µm)	1850°C, 1 stat, 1 bar N ₂	99.13	12.70 ±0.20	3.01 ±0.20	100p Amorf
R-1850	E-10 (d50: 0.5 µm)	1850°C, 1 seat, 22 bar N ₂	98.80	17.59 ±0.19	6.24 ±0.23	71β.29a M.0.65

Çizelge 2. Triboloji testi uygulanan SiAION seramiklerinin özellikleri

Şekil 1. Triboloji testi esnasındaki temasların şematik gösterimi

3. SONUÇLAR VE TARTIŞMA

Geliştirilen SiAlON seramiklerinin mikroyapıları Şekil 2'de verilmektedir. α -Si₃N₄'ce zengin toz ile başlanıldığında aspekt oranı yüksek iğnemsi şekilli β -SiAlON tanelerinin gelişimi gözlenmiştir (Şekil 2 b, e, g). Başlangıçta tasarlanan 30 α :70 β -SiAlON faz oranı ve tane sınır fazı kristalizasyonunun sağlandığı XRD analizleri sonrasında tespit edilmiştir. İğnemsi β -SiAlON taneleri aşınma uygulamaları için oldukça yeterli kırılma tokluğu (~5.5 MPam^{1/2}) sağlamaktadır.

Şekil 2. SiAlON seramiklerinin SEM-BE görüntüsü (a) G-B0.5, (b) R-1850, (c) P-B0.5, (d) HT-B0.5+%5B3, (e) A1, (f) B1, (g) R-1940, (h) A1:B1

Literatürde başlangıç Si₃N₄ tozunun α : β faz oranının mikroyapı gelişimi ve kırılma tokluğu üzerine etkisini tartisan makaleler olmasına rağmen sonuclar birbiri ile celişkilidir [8-9], α : β Si₃N₄ faz oranının etkisini gözlemlemek için benzer tane boyutundaki üç farklı toz (A1, 50A150B1 ve B1) aynı sinterleme kosullarında gaz basınclı fırında sinterlenmiştir. B1 tozundan hazırlanan kompozisyonun sinterlenmesi sonrasında aspekt oranı yüksek olmayan α ve β-SiAlON tanelerinin gelişimi gözlenmiştir (Sekil 2f). Bu nedenle düşük kırılma tokluğu (~3.76 MPam^{1/2}) elde edilmiştir. B1 tozuna ağ.%50 A1 tozu karıştırılarak hazırlanan kompozisyonun sinterlenmesi sonrasında, B1 tozundan hazırlanan malzeme ile benzer mikroyapı gelişimi (Şekil 2h) gözlenmiş ancak kırılma tokluğunda bir miktar artış elde edilmiştir (4.15 MPam^{1/2}). Bu durumun tane sınır fazı kimyasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Sonuç olarak A1:B1 toz karışımında mikroyapı gelişimi β-Si₃N₄ tozu tarafından kontrol edildiği görülmüştür. SiAlON seramiklerinin anormal tane büyümesi başlangıç tane boyutu ve tane boyut dağılımı tarafından kontrol edilmekle birlikte sinterleme sonrası uygulanan ısıl işlem tane büyümesini sağlamaktadır. Bimodal mikroyapı dağılımı ve yüksek kırılma tokluğu elde etmek için ince (0.5 μ m) B0.5 tozunun içerisine ağ.%5, ortalama tane boyutu 3 μ m olan B3 kodlu β -Si₃N₄ tozu ilave edilmis ve sinterleme sonrasında ısıl işlem uygulanmıştır. İsıl işlem sonrasında anormal tane büyümesi ve yüksek kırılma tokluğu (5.5 MPam $^{1/2}$) elde edilmiştir (Şekil 2d).

Üretim süreci SiAlON seramiklerinin yaygın kullanımını sınırlayan bir parametredir. Bu amaçla B0.5 kompozisyonun basınçsız sinterlenmesi 1850°C'de 1 saat süre ile yapılmış ve nihai ürünün özellikleri gaz basınçlı sinterlenmiş aynı kompozisyondaki malzeme ile karşılaştırılmıştır (Şekil 2a, c). Her iki sinterleme tekniği sonrasında da benzer mikroyapı gelişimi, 100β-SiAlON fazı ve amorf tane sınır fazı gözlenirken, kırılma tokluğu değerleri ve çatlak ilerleme profilleri şaşırtıcı derecede farklılık göstermiştir. Gaz basınçlı sinterlenmiş malzemede ~5 MPam^{1/2} tokluk elde edilirken, basınçsız sinterlenmiş numunede ~3 MPam^{1/2}'dır. Bu durum muhtemelen tane sınır fazındaki azot çözünürlük miktarındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır. Azot çözünürlüğü gaz basınçlı sinterlenmiş numunede

basınçsız sinterlenmiş numuneye göre daha fazla olmaktadır. Toklaştırma mekanizmaları ara yüzey bağ mukavemeti ile ilişkili olduğundan azotça zengin tane sınır fazı zayıf ara yüzeye ve dolayısıyla yüksek kırılma tokluğuna sebep olmaktadır.

Triboloji testleri sürtünme katsayısının (μ) dar bir aralıkta 0.59-0.64 değiştiği görülmüştür (Cizelge 3). Sonuclar literatürde benzer kosullarda teste tabi tutulan malzemelerin μ değerleri ile benzerdir (0.63-0.73) [7]. Sürtünme katsavısının malzeme özelliğinden daha cok test kosullarına bağlı olduğunu söylemek mümkündür. SiAlON malzemelerin aşınma hacmi lazer yüzey profilometresi (LSP) vardımıyla hesaplanmıştır (Cizelge 3). Malzeme özelliklerinin (kırılma tokluğu, sertlik, α:β-SiAlON faz miktarı) asınma dayanımı üzerine etkişi araştırılmıştır. Sonuclar incelendiğinde sıraşıyla G-B0.5. R-1850 ve P-B0.5 kodlu malzemelerin en iyi asınma dayanımına sahip olduğu görülmüstür. Bu malzemelerin ortak özellikleri oldukça ince mikroyapı gelişimine sahip olmalarıdır. İnce tanelere sahip olan malzemelerde aşınma esnasında daha az malzeme uzaklaşmasıyla daha az aşınma hacmi elde edilmektedir. Literatürde Si₃N₄ ve diğer seramik malzemelerin aşınma verileri incelendiğinde de benzer durum gözlenmiştir [3,10]. HT-G-B0.5+%5B3 malzemesi kaba mikroyapı gelişimi göstermesine rağmen, oldukça iyi aşınma dayanımına sahiptir. Bu sonuç malzemelerin ısıl iletkenliğinin 100ß-SiAlON fazı içermesi nedeniyle yüksek olmasından kaynaklanabilir. P-B0.5 ve HT-G-B0.5+%5B3 malzemelerinin mikroyapı ve tokluk değerleri birbirlerinden oldukça farklı olmasına rağmen asınma dayanımları birbirine benzerdir. Her iki malzeme de 100B-SiAlON fazında ve amorf tane sınır fazına sahiptir. B1 numunesi A1 numunesine göre daha kaba mikroyapı gelişimine sahip olmasına rağmen yüksek β-SiAlON faz içeriği (92β) nedeniyle aşınma davranışı A1 malzemesine benzerdir. Bu sonuc tane boyutundan sonra β-SiAlON faz içeriğinin aşınma dayanımına etkisi olabileceğini göstermektedir. R-1940 malzemesi oldukça kaba ve bimodal mikroyapı gelişimi sergilemekte ve $67\beta:33\alpha$ -SiAlON faz içeriğinde olup düşük aşınma dayanımına sahiptir. En kötü aşınma dayanımını kaba mikroyapı gelişimi ve düşük kırılma tokluğu (4.15 MPam^{1/2}) ile A1:B1 numunesi sahiptir. Sonuç olarak SiAlON seramiklerinin tribolojik davranısında tane boyutunun en önemli etkisi olduğu ve ß-SiAlON faz iceriğinin de tribolojik davranışı etkilediği görülmüştür.

Numanne	μ	Aşmanə Həcmi (totta ³)	Asuma Orani (mm ² / N.m)	HV10 (CPa)	Kac (MPam ¹²)	XRD	Mikroyapı
G-B0.5	0.60	2.06E-04	2.86E-06	13.22 ±0.08	4.98 ±0.40	100ß Amorf	Çok ince
R-1850	0,62	3.96E-04	5.50E-06	17.59 ±0.19	6.24 ±0.23	71β:29α. M65	Çok ince
P-B05	0,61	5.27E-04	7.32E-06	12.70 ±0.20	3.01 ±0.20	100ß Amorf	Çok ince
HTGB05+%683	0.63	9.80E-04	1.36E-05	12.41 ±0.18	5.45 ±0.17	100β Amorf	Kaba-bimodal
Al	0,62	2.19E-03	3.04E-05	15.76 ±0.15	5.27 ±0.13	76β:24α M:0.71	Ince-bimodal
B1	0.64	3.04E-03	4.22E-05	14.22 #0.13	3.76 ±0.15	92β.8α M:0.24	Kaba
R-1940	0.63	3.98E-03	5.53E-05	16.07 ±0.06	5.61 ±0.21	67β:33a M0.89	Kaba-bimodal
A1:B1	0.59	6.03E-03	8.40E-05	14.69 ±0.16	4.15 ±0.17	84β:16α M:0.20	Kaba

Cizelge 3.	Geliştirilen	SiAlON	seramiklerinin µ	, aşınma h	acmi, aşınma	oranı karşılaştırılması
, 0	,		•	, ,	, ,	, ,

Kırılma tokluğu aşınma oranı/aşınma hacmi ilişkisi incelendiğinde P-B0.5 ve G-B0.5 numuneleri farklı kırılma tokluğu (3.01 ve 4.98) değerlerine sahip olmalarına rağmen, benzer mikroyapılara ve β-SiAION faz miktarına sahip oldukları için aşınma oranları 10⁻⁶mm³/Nm seviyelerinde olup benzerdir. Bu sonuç kırılma tokluğunun mevcut test koşulları altında önemli bir etkisinin olmadığını göstermiştir. Sertlik aşınma oranı/aşınma hacmi ilişkisi incelendiğinde, R-1940 malzemesinin sertliğinin diğer SiAION malzemeleri ile karşılaştırıldığında oldukça yüksek (16.07 GPa) olmasına karşın, düşük sertliği olan ve R-1940 gibi bimodal mikroyapı gelişimi gösteren HT-G-B0.5+%5B3 malzemesine

göre daha düşük aşınma dayanımı sergilemiştir. Bunun nedeni R–1940 malzemesinin β -SiAlON fazının daha az olmasından kaynaklanabilir. Mevcut numunelerde benzer mikroyapı gelişimi ve α : β oranı ancak farklı tane sınır fazı kimyasında olan SiAlON seramikleri üretilemediğinden tane sınır fazı kimyasının tribolojik davranış üzerine etkisini tartışmak mümkün olmamıştır.

4. GENEL SONUÇLAR

Triboloji testleri sonrasında, mikroyapının aşınma dayanımın kontrol eden en önemli parametre ve β -SiAlON faz içeriğinin ikinci kritik parametre olduğu görülmüştür. Ekonomik Si₃N₄ tozları kullanılarak, üretim parametrelerinin kontrolü ile referans toz kullanılarak hazırlanan malzemelere benzer özellikte malzeme gelişimi sağlanmış ve bu malzemelerin tribolojik uygulamalarda potansiyel olacağı düşünülmektedir. Özellikle basınçsız sinterleme ile aşınma dayanımı yüksek ve alümina seramikleri ile hem maliyet hem de aşınma dayanımı açısından rekabet edebilecek özellikte SiAlON seramiklerinin geliştirilmesiyle, SiAlON seramiklerinin kullanım alanları artacaktır.

5. KAYNAKLAR

- 1. Hutchings, I. M., Tribology: friction and wear of engineering material, p.1-3, 1992.
- 2. Jahanmir, S., Friction and wear of ceramics, p.3-12, Marcel Decker, Inc, 1994.
- 3. Yushu, W., A study on the wear and wear transitions of ceramics, PhD. Thesis, University of Maryland College Park, 1994.
- 4. Gomes, J.R., Miranda, A.S., Vieira, J.M., Silva, R.F., *Sliding speed-temperature wear transition maps for Si*₃*N*₄/*iron alloy couples*, Wear, Vol:8786, p.1–6, 2001.
- 5. Jones, M., Hirao, K., Hyuga, H., Yamauchi, Y., Kanzaki, S., *Wear properties of Y α: β SiAlON ceramics*, J. Euro. Ceram. Soc., Vol:23, p.1743-1750, 2003.
- 6. Reis, P., Dovim, J.P., Xu, X., Ferreira, J.M.F., *Tribological behavior of colloidally processed SiAlON ceramics sliding against steel under dry conditions*, Tribology Letters, Vol:118, p.295-301, 2005.
- 7. Compbell, P., Laoui, T., Celis, J.P., Van Der Biest, O., *The influence of intergranular phases on tribological performance of SiAlONs*, Mat. Sci. Eng., A207, 72-86, 1996.
- 8. Lange, F. F., Fracture toughness of Si_3N_4 as a function of the initial α -phase content, J. Am. Ceram. Soc., Vol:62 [7-8], p. 428, 1979.
- 9. Mitomo, M., Uenosono, S., *Microstructural development during gas pressure sintering of* α -Si₃N₄, J. Am. Ceram. Soc., Vol:75, p. 103, 1992.
- 10. Dogan, C.P., Hawk, J.A., *Microstructure and abrasive wear in silicon nitride ceramics*, Wear, Vol: 250, p. 256–263, 2001.